

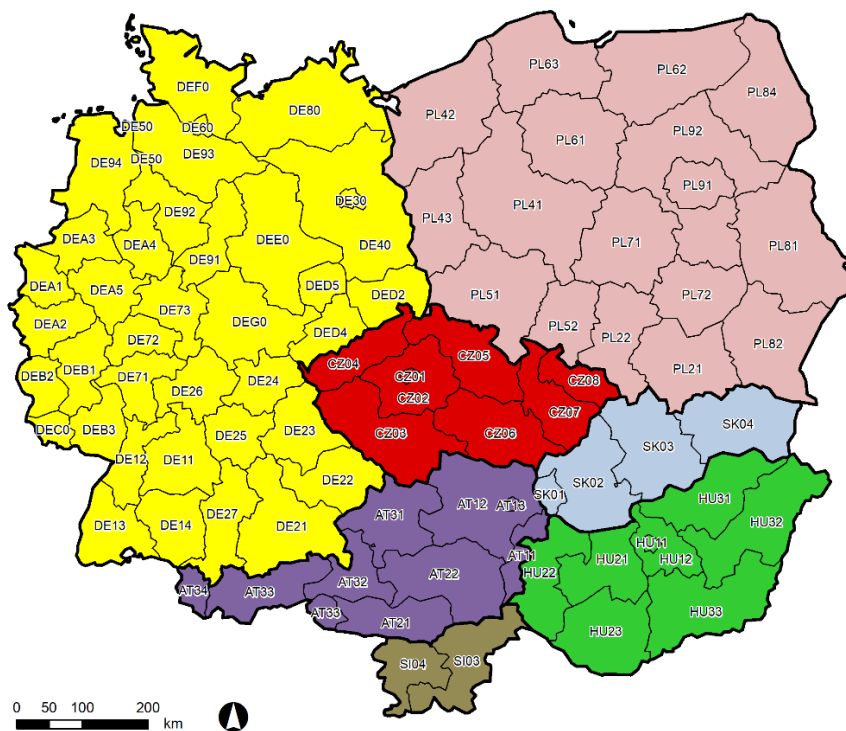
21. 5. 2020

Střední Čechy v prostoru střední Evropy

Střední Čechy jsou jedním z 86 regionů ze 7 zemí střední Evropy. Obyvatelstvo Středních Čech patřilo z pohledu střeoevropských regionů k věkově mladému, podíl dětí ve věku do 14 let na obyvatelstvu byl vůbec nejvyšší a poměr seniorů a dětí (index stáří) šestý nejnižší. Střední Čechy byly zároveň regionem s vysokým přírůstkem obyvatel, to dokazoval v roce 2018 sedmý nejvyšší absolutní a třetí nejvyšší relativní přírůstek obyvatel. Nárůst počtu obyvatel byl dosažen především stěhováním, migrační přírůstek na tisíc obyvatel byl druhý nejvyšší. Stejně jako většina českých regionů kromě Prahy patřily Střední Čechy k ekonomicky slabší polovině regionů, hrubý domácí produkt nestačil na průměr EU. Naopak nezaměstnanost českých regionů se řadila k těm nejnižším ve střední Evropě. Z pohledu návštěvnosti ubytovacích zařízení patřily Střední Čechy mezi ty méně navštěvované regiony, podprůměrná zde byla intenzita návštěvnosti i délka přenocování 1 hosta.

Evropský statistický úřad (Eurostat) přebírá od statistických úřadů evropských zemí údaje a následně je na základě jednotné metodiky zpracovává a poskytuje pro vzájemné srovnání. Kromě údajů za země jsou publikovány také údaje za nižší územní celky jednotlivých států. Dostupné a dobře srovnatelné jsou regiony/oblasti NUTS 2. Následující příspěvek přináší porovnání vybraných demografických a ekonomicko-sociálních aspektů českého regionu Střední Čechy (CZ02) s dalšími 85 regiony NUTS 2 ze 7 zemí v prostoru střední Evropy – ČR (8 vč. Středních Čech), Maďarsko (8), Německo (38), Polsko (17), Rakousko (9), Slovensko (4) a Slovinsko (2). Údaje se vztahují k roku 2018, případně k období let 2014–2018.

Regiony střední Evropy (NUTS 2)

AT11 Burgenland (AT)	DEA4 Detmold
AT12 Niederösterreich	DEA5 Arnsberg
AT13 Wien	DEB1 Koblenz
AT21 Kärnten	DEB2 Trier
AT22 Steiermark	DEB3 Rheinhessen-Pfalz
AT31 Oberösterreich	DECO Saarland
AT32 Salzburg	DED2 Dresden
AT33 Tirol	DEDA Chemnitz
AT34 Vorarlberg	DEDS Leipzig
CZ01 Praha	DEEO Sachsen-Anhalt
CZ02 Střední Čechy	DEF0 Schleswig-Holstein
CZ03 Jihozápad	DEG0 Thüringen
CZ04 Severozápad	HU11 Budapešť
CZ05 Severovýchod	HU12 Pest
CZ06 Jihovýchod	HU21 Košice-Dunántúl
CZ07 Střední Morava	HU22 Nyugat-Dunántúl
CZ08 Moravskoslezsko	HU23 Dél-Dunántúl
DE11 Stuttgart	HU31 Észak-Magyarország
DE12 Karlsruhe	HU32 Észak-Alföld
DE13 Freiburg	HU33 Dél-Alföld
DE14 Tübingen	PL21 Małopolskie
DE21 Oberbayern	PL22 Śląskie
DE22 Niederbayern	PL41 Wielkopolskie
DE23 Oberpfalz	PL42 Zachodniopomorskie
DE24 Oberfranken	PL43 Lubuskie
DE25 Mittelfranken	PL51 Dolnośląskie
DE26 Unterfranken	PL52 Opolskie
DE27 Schwaben	PL61 Kujawsko-Pomorskie
DE30 Berlin	PL62 Warmińsko-Mazurskie
DE40 Brandenburg	PL63 Pomorskie
DE50 Bremen	PL71 Łódzkie
DE60 Hamburg	PL72 Świętokrzyskie
DE71 Darmstadt	PL81 Lubelskie
DE72 Gießen	PL82 Podkarpackie
DE73 Kassel	PL84 Podlaskie
DE80 Mecklenburg-Vorpommern	PL91 Warszawski stoleczny
DE91 Braunschweig	PL92 Mazowiecki regionalny
DE92 Hannover	SI03 Vzhodna Slovenija
DE93 Lüneburg	SI04 Zahodna Slovenija
DE94 Weser-Ems	SK01 Bratislavský kraj
DEA1 Düsseldorf	SK02 Západné Slovensko
DEA2 Köln	SK03 Stredné Slovensko
DEA3 Münster	SK04 Východné Slovensko

Pramen: Eurostat

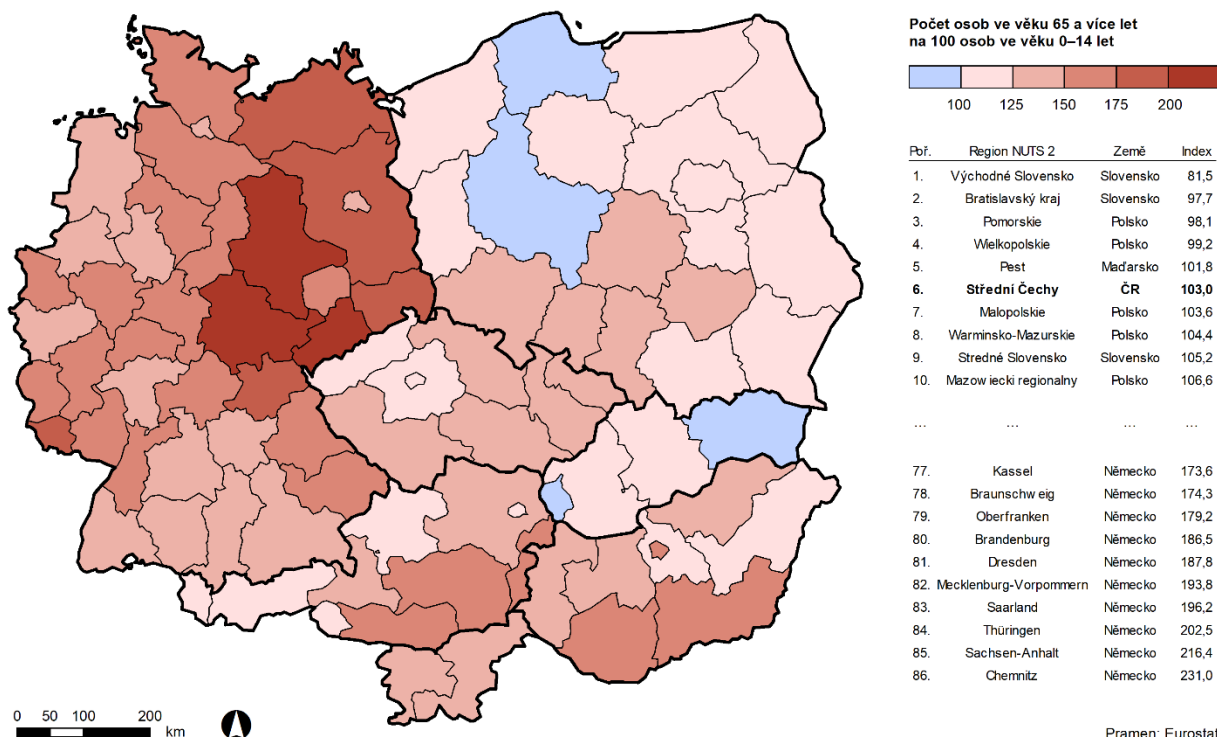
KOMENTÁŘ

Obyvatelstvo

Na konci roku 2018 žilo ve středoevropských zemích 157,805 mil. obyvatel. Lidnatost regionů byla odlišná, pohybovala se od nejméně lidnatého rakouského Burgerlandu (293,4 tis. obyvatel) po nejlidnatější německý Düsseldorf (5,202 mil. obyvatel) a průměrný počet středoevropského regionu odpovídal 1,835 mil. obyvatelům. Střední Čechy s počtem 1,369 mil. obyvatel byly 51. nejlidnatějším regionem. České regiony byly počtem obyvatel vzájemně poměrně dosti srovnatelné a mezi ostatními státy dosahovaly nejmenšího rozptylu (81–124 % k populaci regionu Střední Čechy).

Ve většině regionů střední Evropy převládaly na konci roku 2018 početně ženy, výjimkou byly jen slovinská Vzhodna Slovenija a německý Niederbayern, kde na 100 mužů připadalo 99,0 resp. 99,5 žen. Ve Středních Čechách připadalo na 100 mužů 102,4 žen, čímž region dosahoval 22. nejnižšího výsledku a pohyboval se pod průměrem střední Evropy (104,1). Podíl žen zvyšovaly maďarské a polské regiony a také oblasti hlavních měst, nejvýrazněji zastoupené byly ženy v Budapešti (114,1), ve Warszawski stołeczny (113,1) a v Bratislavském kraji (110,1). Praha (105,1) jako jediný český region převyšoval v zastoupení žen středoevropský průměr.

Index stáří v regionech střední Evropy (NUTS 2); 1. 1. 2019

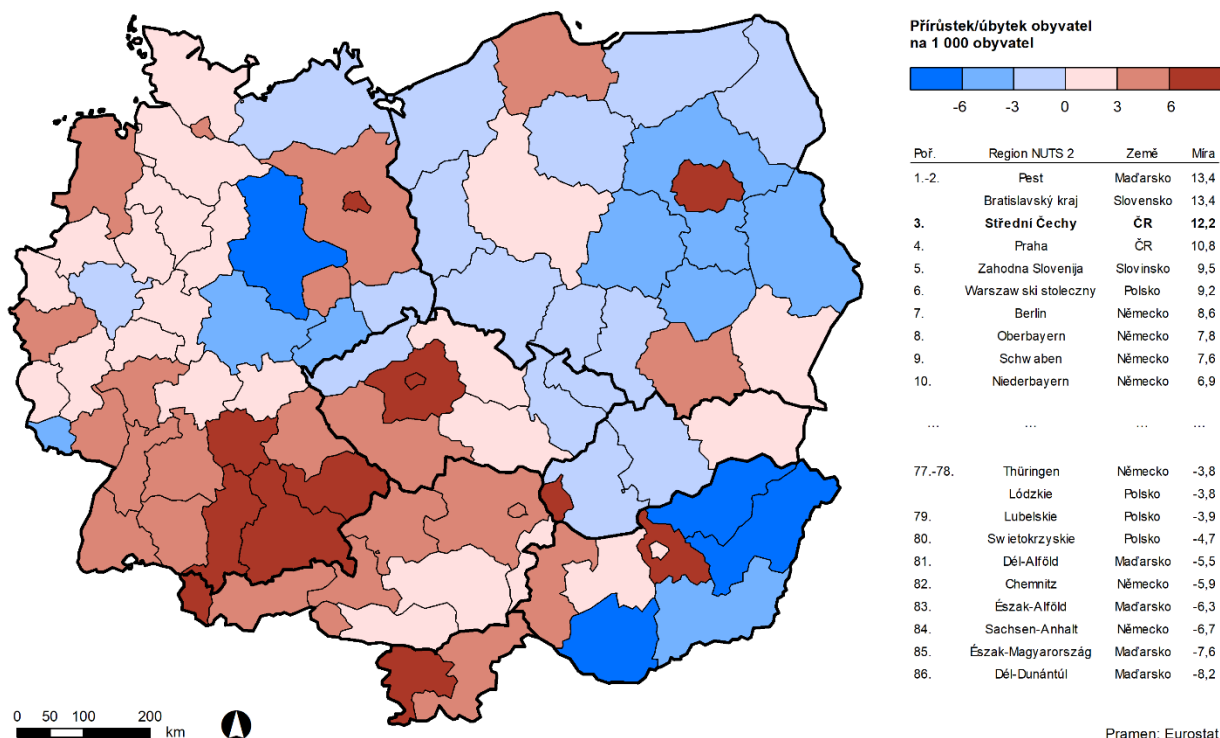
Obyvatelstvo Středních Čech patřilo z pohledu středoevropských regionů k věkově mladším a s vyšším zastoupením dětské populace. Podíl dětí ve věku do 14 let na obyvatelstvu byl v roce 2018 (17,7 %) vůbec nejvyšší mezi středoevropskými regiony. Průměr střední Evropy (14,4 %) přesahovaly také všechny ostatní české regiony. Poměr seniorů (ve věku 65 a více let) a dětí (ve věku 0–14 let) vyjadřuje index stáří. Ten v zemích střední Evropy dosahoval hodnoty 138,9, což znamenalo převahu starších obyvatel nad dětmi o více než jednu třetinu.

KOMENTÁŘ

Ve Středních Čechách byla převaha starší populace poměrně malá (103,0), což z meziregionálního pohledu představovalo šestý nejnižší výsledek. Pouze ve čtyřech regionech střední Evropy převažovala nad seniory početně skupina dětí, jednalo se o dva slovenské (Východné Slovensko, Bratislavský kraj) a dva polské regiony (Pomorskie, Wielkopolskie). Opakem, tedy oblastmi s vysokým podílem starších obyvatel a vysokým indexem stárí, byly regiony bývalého východního Německa. Ve třech těchto regionech (Chemnitz, Sachsen-Anhalt, Thüringen) převažovali početně senioři nad dětmi více než dvojnásobně. Východ Německa zároveň dosahoval ve střední Evropě nejvyššího průměrného věku obyvatel, věkový medián v 5 regionech této oblasti přesahoval věkovou hranici 50 let, přičemž region Chemnitz si nejvyšším věkem (51,7 let) udržuje prvenství dlouhodobě. Díky zastoupení mladší generace patřil věkový medián Středočechů (41,7 let) z pohledu středoevropských regionů spíše k těm nižším; byl 21. nejnižší, mezi muži (40,9 let) 31. nejnižší a mezi ženami (42,5 let) dokonce 16. nejnižší. Jednoznačně nejmladší obyvatelstvo v rámci středoevropského prostoru, a to i z pohledu jednotlivých pohlaví, dosahovalo Východné Slovensko (celkem – 38,4 let, muži – 37,0 let, ženy – 39,9 let).

Pohybem obyvatel patřily Střední Čechy k velmi aktivním oblastem střední Evropy. I přesto, že samotným počtem obyvatel se řadily až do šesté desítky regionů, absolutní přírůstek obyvatel za rok 2018 (16,5 tis.) byl 7. nejvyšší a relativní přírůstek (12,2 na tisíc obyvatel) dokonce třetí nejvyšší, a to za maďarskou Pestí a slovenským Bratislavským krajem (oba shodně 13,4 ‰). Čtvrtá v pořadí, tedy hned za Středními Čechami, následovala Praha (10,8 ‰). Kladný přírůstek obyvatel zaznamenalo v roce 2018 celkem 58 regionů, naopak 28 regionů včetně tří českých (Střední Morava, Severozápad, Moravskoslezsko) zaznamenaly úbytek obyvatel, nejvíce pak maďarské regiony Dél-Dunántúl (-8,2 ‰) a Észak-Magyarország (-7,6 ‰).

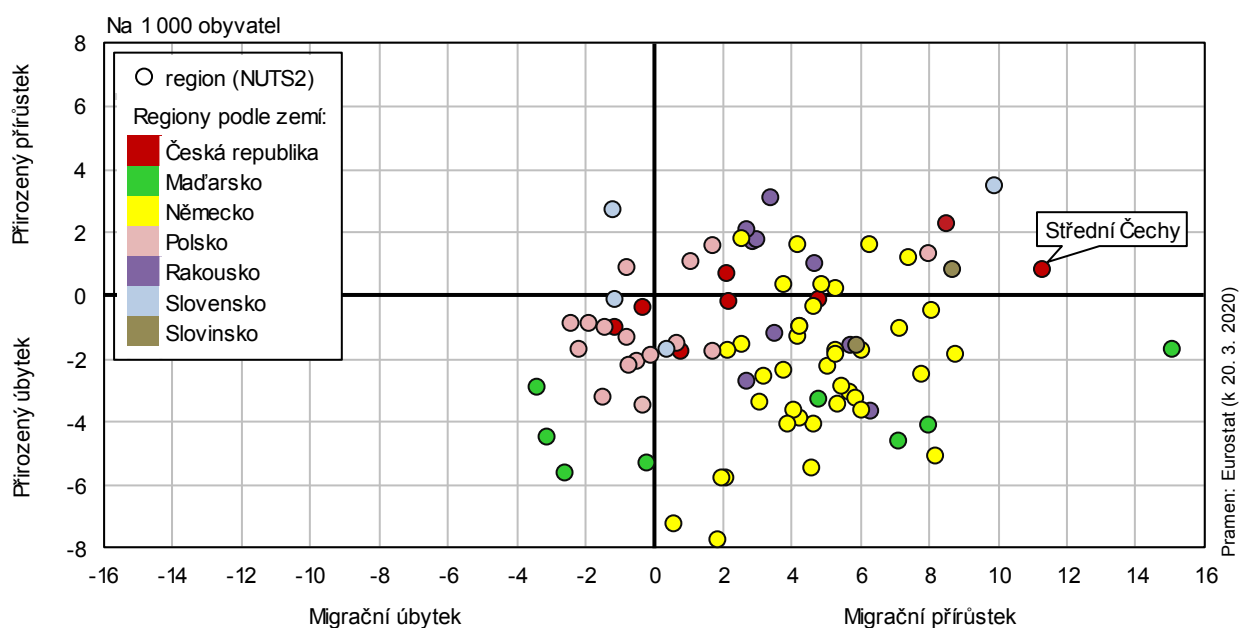
Pohyb obyvatelstva v regionech střední Evropy (NUTS 2); 2018

KOMENTÁŘ

Střední Čechy zaznamenaly v roce 2018 přírůstek jak přirozenou měnou (převaha narozených nad zemřelými), tak stěhováním (převaha přistěhovalých nad vystěhovalými). Na oba typy přírůstků obyvatel dosáhlo celkem 20 středoevropských regionů včetně 3 českých (Praha, Střední Čechy, Jihovýchod), naopak u 17 regionů střední Evropy včetně 2 českých (Střední Morava, Moravskoslezsko) byly zaznamenány úbytky obyvatel jak přirozenou měnou, tak stěhováním. U ostatních středoevropských regionů převládala varianta migračního přírůstku a zároveň přirozeného úbytku. Obyvatelstvo Středních Čech přibývá dlouhodobě především zásluhou migrace. Přírůstek dosažený přirozenou měnou byl v roce 2018 v přepočtu na tisíc obyvatel (0,8 ‰) 17. nejvyšší mezi regiony střední Evropy (nejvíce Bratislavský kraj – 3,5 ‰, čtvrtá nejvyšší Praha – 2,3 ‰), přírůstek dosažený migrací (11,3 ‰) byl 2. nejvyšší (nejvíce Pest – 15,1 ‰). V letech 2014–2018 byl průběh a postavení Středočechů mezi středoevropskými regiony podle typu pohybu obyvatelstva trochu odlišný. Zatímco přirozený přírůstek i postavení regionu se snižovaly (přírůstek 1,7 ‰ v roce 2014 byl 10. nejvyšším), u migrace se přírůstek i postavení regionu především zásluhou posledních dvou sledovaných let zvýšily (přírůstek 8,2 ‰ roce 2014 byl až 14. nejvyšší).

Hrubá míra celkového přírůstku obyvatel v regionech střední Evropy; 2018

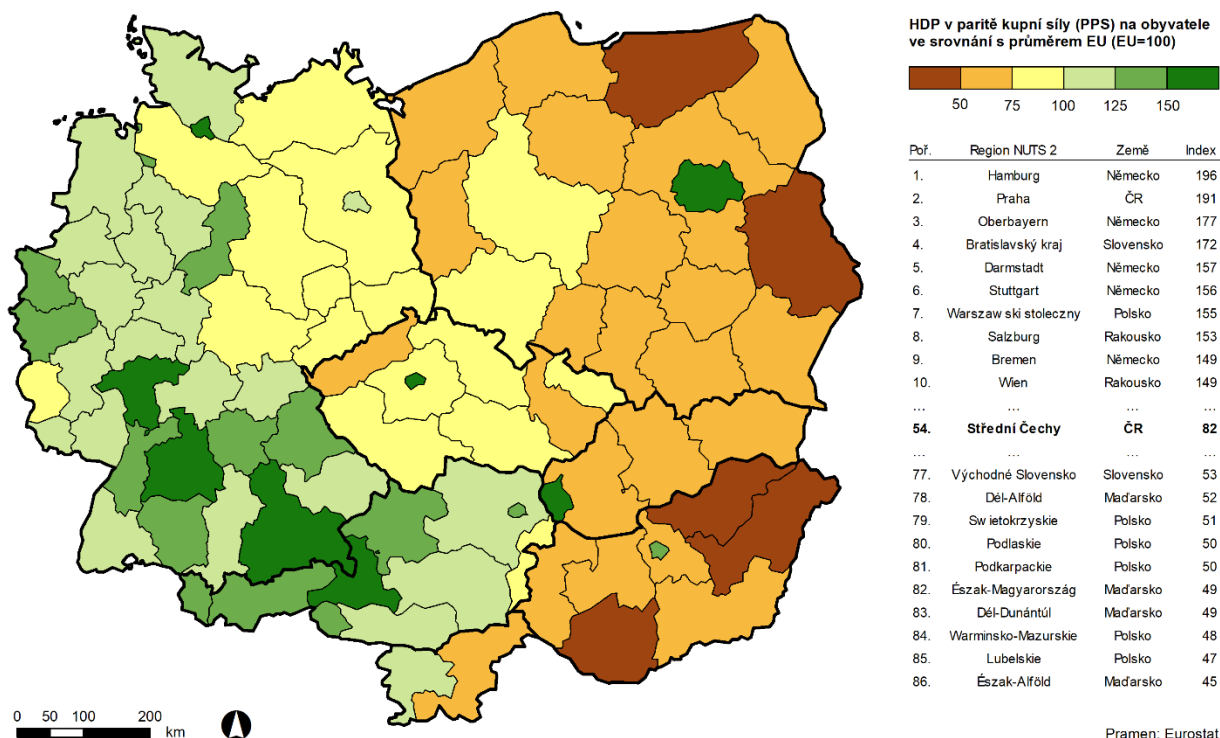
V roce 2018 dosáhla naděje dožití Středočechů při narození 79,00 let, z toho 81,80 roků u žen a 76,10 let u mužů. Predikce dožitího věku byla ve srovnání se středoevropskými regiony nižší, u žen se řadila až na 61. a u mužů na 54. nejvyšší pozici. Nejvyšší věk dožití při narození byl v rámci střední Evropy predikován ženám ze slovinské oblasti Zahodna Slovenija (85,40 let) a mužům z rakouského Vorarlbergu a německého Oberbayernu (oba shodně 80,80 let). Vyšší naděje na dožití dosahovaly především alpské regiony, naopak nejkratší dobu života měli před sebou dívky a chlapci pocházející z maďarských regionů, především pak z Észak-Magyarország (78,30 resp. 70,50 let). Z pohledu českých regionů byla dosahována nejnižší hodnota naděje dožití u dětí narozených v regionu Severozápad, věk dožití v rámci středoevropských regionů byl 7. nejnižší u žen a 24. nejnižší u mužů, naopak nejdelší délku života z pohledu ČR měly před sebou děti z Prahy, která se pořadí mezi dívkami i chlapci řadila do čtvrté desítky regionů.

KOMENTÁŘ

Ekonomická situace

Střední Čechy dosáhly za rok 2018 výše hrubého domácího produktu v hodnotě 24 063 mil. eur, což v přepočtu na paritu kupní síly (dále PPS) znamenalo hodnotu 34 514 mil. Z pohledu 86 středoevropských regionů se výší HDP řadily Střední Čechy až do druhé poloviny regionů, konkrétně na 59. nejvyšší pozici. Přepočtem na obyvatele si region pozičně mírně polepšil, a to na 55. místo v případě přepočtu na eura (17 700) a 54. místo v případě přepočtu na PPS (25 400). Ve srovnání s průměrem Evropské unie odpovídala hodnota středočeského hrubého domácího produktu na obyvatele v eurech 57 % průměru EU (průměr EU dosáhl 27 700 eur), hodnota v PPS na obyvatele byla ve srovnání k průměru EU vyrovnanější, rovnala se jeho 82 % (průměr EU činil 31 000 eur v PPS). Díky německým regionům a silným metropolitním regionům ostatních středoevropských zemí dosahoval hrubý domácí produkt na obyvatele ve střední Evropě o něco vyššího průměru, než kolik činil v celé Evropské unii; v eurech (29 800) se jednalo o 108 % průměru EU, v PPS (31700 eur) to bylo 102 % unijního průměru.

Hrubý domácí produkt v regionech střední Evropy (NUTS 2); 2018

Nejsilnějším ekonomickým regionem v ČR byla Praha, která se sice výší celkového objemu hrubého domácího produktu řazeného sestupně vyskytovala až ve třetí desítku středoevropských regionů, v přepočtu na obyvatele však patřila k nejsilnějším oblastem; 41 200 eur a 51 200 eur v PPS na obyvatele znamenaly 2. nejvyšší hodnoty, které překonal pouze německý Hamburg. V první desítku nejsilnějších regionů střední Evropy se umístily další čtyři regiony Německa (Oberbayern, Darmstadt, Stuttgart a Bremen), oblasti slovenské a polské metropole a dva rakouské regiony (Salzburg a Wien), těsně za hranicí první desítky se pak nacházel region maďarské metropole. Německo a Rakousko byly jediné země středoevropského

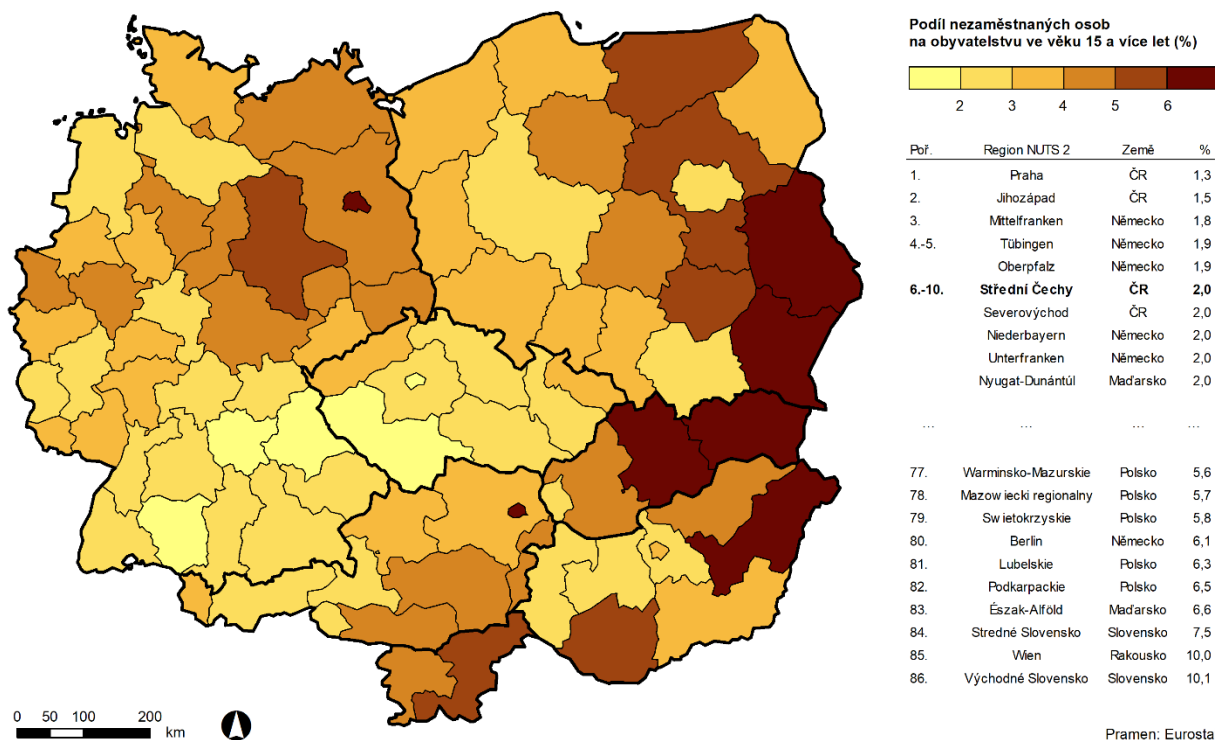
KOMENTÁŘ

prostoru, jejichž oblast hlavního města nebyla z pohledu hrubého domácího produktu ekonomicky nejsilnějším regionem v zemi. Zároveň tyto země dosahovaly nižší diference mezi oblastí hlavního města a ostatním regiony (Německo 69–161 %, Rakousko 60–103 %), než tomu bylo u zemí tzv. Visegrádské čtyřky (ČR 30–43 %, Maďarsko 32–50 %, Polsko 31–50 %, Slovensko 31–39 %).

Trh práce

Nezaměstnanost v České republice patřila v posledních letech k nejnižším jak v Evropské unii, tak i v prostoru střední Evropy. To platilo i o některých českých regionech, z nichž se v roce 2018 polovina umístila v první desítku regionů střední Evropy z pohledu nejnižšího podílu nezaměstnaných na obyvatelstvu ve věku 15 a více let; Praha dosahovala úplně nejnižší nezaměstnanosti (1,3 %), region Jihozápad byl hned za ní na 2. místě (1,5 %) a regiony Střední Čechy a Severozápad (2,0 %) se společně ještě se dvěma německými a jedním maďarským regionem dělily o 6.–10. místo. Mezi muži byla pozice českých regionů ještě lepší, hned pět českých regionů bylo mezi šesti regiony střední Evropy s nejnižším podílem nezaměstnaných; Praha (0,8 %) opět na 1. místě, Jihozápad a Střední Čechy (1,3 %) na 2.–3., Severovýchod a Jihovýchod (1,6 %) pak na 5.–6. místě. U žen bylo postavení českých regionů o něco slabší; Jihozápad zůstal na 2. místě (1,7 %), Praha se posunula na 5.–6. místo (1,9 %), Střední Čechy se umístily až na 26.–30. místě (2,7 %). Nejslabší regiony z pohledu nezaměstnanosti nalezneme ve východní části středoevropského prostoru.

Nezaměstnanost v regionech střední Evropy (NUTS 2); 2018

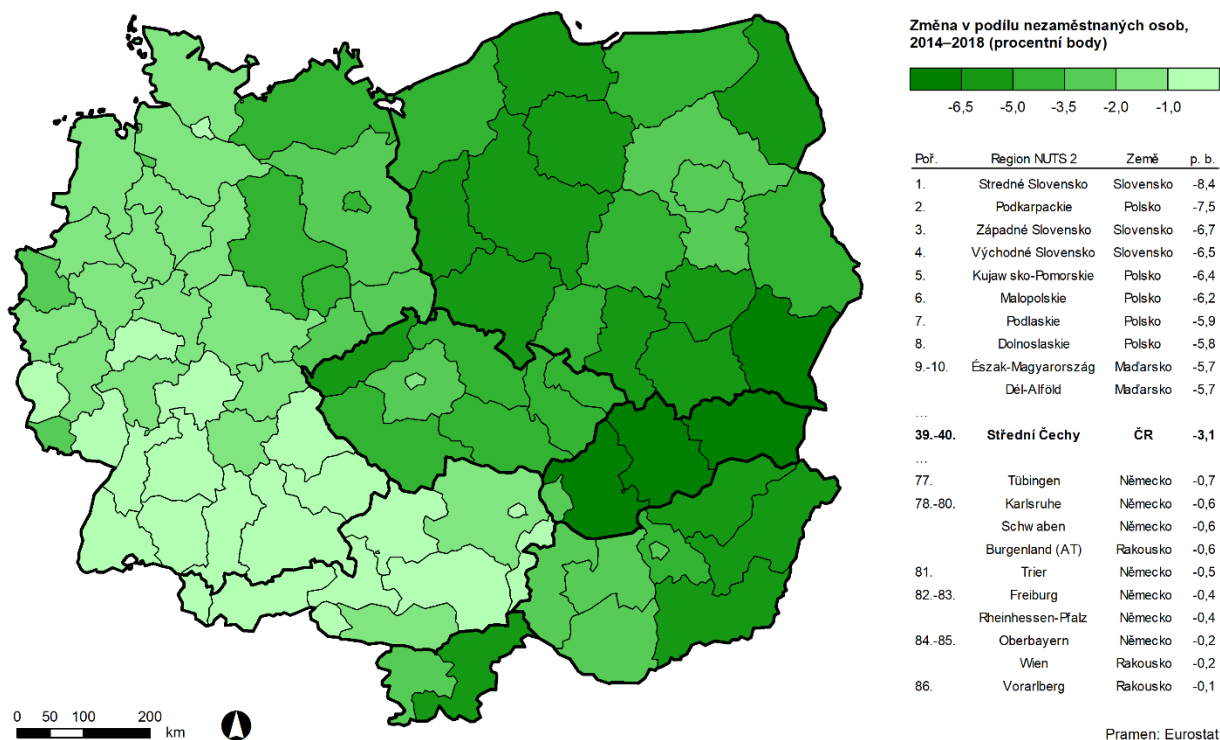

Nad desetiprocentní hranici podílu nezaměstnaných se v roce 2018 dostaly těsně pouze dva středoevropské regiony – Východné Slovensko (10,1 %) a rakouská metropole Wien (10,0 %). V roce 2014 tuto hranici

KOMENTÁŘ

překonal celkem 10 regionů, což značí, že mezi lety 2014 a 2018 došlo k poklesu nezaměstnanosti. Podle dat Eurostatu klesl během tohoto období podíl nezaměstnaných ve všech regionech střední Evropy, ve Středních Čechách to bylo o 3,1 procentního bodu. Díky tomu se pozice regionu ve střední Evropě podle žebříčku nejnižšího podílu nezaměstnaných zlepšila z 33. místa v roce 2014 na 6. místo v roce 2018. Výrazný pokles v podílu nezaměstnaných mezi lety 2014–2018, a to až o 8 procentních bodů, nastal u regionů, kde na začátku sledovaného období nezaměstnanost přesahovala dokonce 15 % (Středné Slovensko). Východné Slovensko si i přes 4. nejvyšší pokles (o 6,5 procentních bodů) udrželo v obou letech pozici střeoevropského regionu s nejvyšším podílem nezaměstnaných. Malé snížení nezaměstnanosti zaznamenaly v letech 2014–2018 rakouské a jihoněmecké regiony.

Vývoj nezaměstnanosti v regionech střední Evropy (NUTS 2); 2014–2018

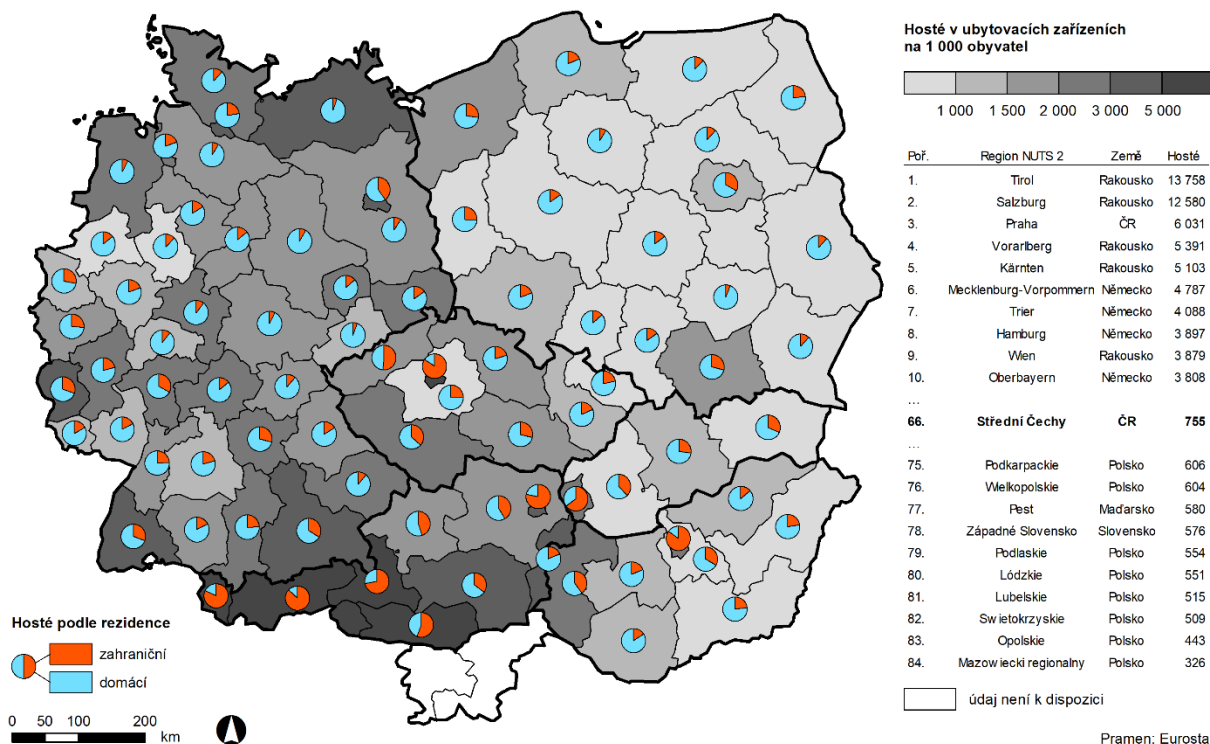
Dlouhodobá nezaměstnanost tvořená registrovanými osobami na úřadech práce v evidenci delší než 1 rok sužovala v oblasti střední Evropy především regiony Slovenska (Západné Slovensko, Středné Slovensko, Východné Slovensko) a bývalého východního Německa (Dresden, Brandenburg, Chemnitz, Sachsen-Anhalt). V těchto regionech byl podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných nadpoloviční. Středočeši dosahovali podílu 29,2 % a z pohledu střeoevropských regionů šlo o 21. nejnižší pořadí. Ze 75 oblastí střední Evropy, kde byly tyto údaje zjištěny, dosahovaly minima dlouhodobě nezaměstnaných osob především hospodářsky silnější polské regiony (Slaskie – 12,5 %, Warszawski stołeczny – 17,6 %).

KOMENTÁŘ

Atraktivita regionů

Nejnávštěvovanějším regionem střední Evropy byl v roce 2018 jihu německý Oberbayern, následovala oblast Berlína, 6. v pořadí pak byla Praha, Střední Čechy s 1 122 tis. hosty v ubytovacích zařízeních byly v pořadí návštěvnosti středoevropských regionů až na 71. místě. Z českých regionů bylo na tom hůře už jen 76. Moravskoslezsko. V počtu přenocování byl středočeský region na tom ještě o jednu pozici hůře a z českých regionů byl až za Moravskoslezskem poslední. Nejméně navštěvovanými regiony středoevropského prostoru byly polské regiony Opolskie, Swietokrzyskie, Podlaskie, Lubuskie a maďarský region Pest. V přepočtu ubytovaných hostů na 1 000 obyvatel dosahovaly Střední Čechy (819 hostů) mezi regiony 66. pozice. Intenzita turismu v oblasti střední Evropy byla nejsilnější v rakouských regionech Tirol a Salzburg, 3. v pořadí byla Praha, naopak nejslaběji na tom opět byly oblasti Polska v čele s regionem Mazowiecki regionalny.

Cestovní ruch v regionech střední Evropy (NUTS 2); 2018

Mezi klientelou ubytovacích zařízení převažovali ve Středních Čechách v roce 2018 tuzemští návštěvníci (75,5 %) nad hosty z ciziny. Převahu domácích návštěvníků zaznamenala většina regionů oblasti střední Evropy, tu nejvyšší (přes 94 %) německé a polské regiony Mecklenburg-Vorpommern, Chemnitz a Swietokrzyskie. Nepočítaje slovinské regiony, u kterých nebyly za rok 2018 k dispozici údaje, tak pouze u devíti regionů převládala v ubytovacích zařízeních zahraniční klientela. Šlo o turisticky atraktivní destinace Rakouska (Tirol, Vorarlberg, Wien, Salzburg, Kärnten), či metropolitní regiony (Praha, Budapešť, Bratislavský kraj) nebo český Severozápad.

KOMENTÁŘ

Návštěvník ubytovacího zařízení ve střední Evropě strávil v roce 2018 průměrně 2,52 noci, přičemž zahraniční hosté (2,64) se zdrželi o něco déle než tuzemská klientela (2,46 noci). Hosté navštěvující střední Čechy trávili kratší dobu (2,36 noci), než tomu bylo průměrně ve střední Evropě, přesto se v pořadí regionů podle nejdelšího pobytu umístili ještě v první polovině regionů, konkrétně na 40. pozici. Nejdelší délku pobytu v celé oblasti střední Evropy trávili hosté v polském přímořském regionu Zachodniopomorskie, kde připadalo na jednoho hosta v průměru pět strávených nocí. Přibližně čtyři noci v průměru na ubytovaného zaznamenaly rakouský Kärnten a český Severozápad, kde toho bylo dosaženo především díky Karlovarskému kraji, který z mezikrajského pohledu ČR dlouhodobě drží prvenství ve statistice průměrné délky pobytu. Kratší pobyty, v průměru pod 2,00 noci na ubytovaného, zaznamenalo celkem 16 regionů Střední Evropy zpravidla z Německa a Polska (Düsseldorf – 1,70 noci, Warszawski stoleczny – 1,74 noci).

Více informací naleznete na internetovém portálu [Eurostatu, na stránkách ČSÚ](#) v publikaci [Česká republika v mezinárodním srovnání \(vybrané údaje\) - 2018](#) a ve [veřejné databázi](#).

Kontakt:

Bc. Ondřej Junášek
Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj
oddělení informačních služeb
T 274 054 175
E infoservisstc@czso.cz